

Ông Tú hay nghệ sĩ Nhân Dân, thật khó mà phân tích, khó tìm ra chỗ khác nhau để mà so sánh, ngáng má.

Soán giá Nguyễn Pháng

Trong các thập niên 50, 60, và năm năm để của thập niên 70, các nghệ sĩ tài danh được khán giả và ký giả kịch trường phong tặng cho nhiều danh hiệu, phù hợp với khả năng cao diễn hoạt tính chất để của nghệ sĩ. Khác với danh hiệu nghệ sĩ Ông Tú hay nghệ sĩ Nhân Dân mà nhà nước phong cho các nghệ sĩ sau năm 1975, khán giả dù ái mộ cải lương đến thế nào cũng khó phân biệt giữa nghệ sĩ Ông Tú này với nghệ sĩ Ông Tú kia khác nhau ở chỗ nào. Hay, đời hay chuyên môn để của biệt có gì khác giữa nghệ sĩ

Ông Tú hay nghệ sĩ Nhân Dân, thật khó mà phân tích, khó tìm ra chỗ khác nhau để mà so sánh, ngáng má.

Chỗ biệt nghệ sĩ Nhân Dân là nghệ sĩ phục vụ cho đường nhiều hơn nghệ sĩ Ông Tú, và nghệ sĩ Ông Tú thì trung kiên với đường nhiều hơn nghệ sĩ tháng. Ngáng i ta còn biệt thêm: nhiều Nghệ Sĩ Nhân Dân là đường viên công sự, trung kiên có nhiều tuá đường; trong khi Nghệ Sĩ Ông Tú phục vụ nhiều hơn là đoàn viên thanh niên công sự.

Nếu nói về tài nghệ và hành nghề ca hát lâu năm thì phải kể đến nghệ sĩ Hoàng Nga, ngáng i có hơn bốn mươi năm trong nghề hát, là nghệ sĩ ca hay, hát giỏi. Hoàng Nga diễn “bi” cũng lý để của nước mắt khán giả, diễn “hài” cũng làm cho khán giả cười và vui vẻ, và nếu diễn các vai “má để c,

Thị hoàng kim của sân khấu cải lương - Cuộc sống của Vua Vàng Cũ Út Trà Ôn

Tác Giả: Nguyễn Pháng

Thứ Hai, 13 Tháng 8 Năm 2012 05:29

đào ác” thì cũng làm cho khán giả ngỡ ngàng và căm ghét. Họ yêu và ghét mà sau bao nhiêu đợt phong tỏa danh hiệu của Tú, Nhân Dân, nghệ sĩ Hoàng Nga vẫn không có đợt nào có danh hiệu nào cả, mặc dù nghệ sĩ Hoàng Nga là bậc thầy của các nghệ sĩ đã nhiều năm được nhà nước phong tặng danh hiệu của Tú. Phải chăng vì nghệ sĩ Hoàng Nga không chịu cúi đầu trước quyền lực, không làm đơn xin xóa cái danh hiệu “đệ nhất”, không làm cái thủ tục “đệ nhất” (tức tiến đầu) cho các ông có chức trách tùy tiện và để bắt cho nhà nước của xét.

Những danh hiệu mà khán giả tặng cho nghệ sĩ cải lương là do lòng yêu quý của khán giả. Họ xem hát nhiều lần, đánh giá tài năng của nghệ sĩ một cách chính xác. Do đó, danh hiệu mà khán giả và ký giả khen tặng cho nghệ sĩ là nét tài năng tiêu biểu của họ cho người nghệ sĩ đó, là duy nhất riêng biệt mà không một nghệ sĩ nào khác có được. Ví dụ khán giả và ký giả khen tặng cho nghệ sĩ Út Trà Ôn là Vua Vàng Cũ, thì quả là không có người nghệ sĩ nào hai nào có giọng trầm ấm, mạnh mẽ, có cách sắp câu, kỹ thuật ca hay như Út Trà Ôn.

Cuộc sống của Vua Vàng Cũ Út Trà Ôn:

Người ta biết trong thị huy hoàng của sân khấu cải lương, nghệ sĩ danh ca được hưởng contract bậc triệu và có số lương đêm rất cao nhưng không biết chính xác số tiền đó là bao nhiêu.

Trước khi gặp của danh ca Út Trà Ôn thì tiền contract và tiền lương mỗi suất hát của anh tăng lên theo cấp số nhân.

Năm 1937, anh Út 18 tuổi, từ xã Đông Hòa, huyện Trà Ôn, tỉnh Vĩnh Long cùng các bạn lên Saigon ca tài cho. Năm 1939, nhân hãng radio Bình Tây cho thi ca nhạc, anh Nguyễn Văn Út tham dự và đoạt giải nhất về ca nhạc, được hãng radio Bình Tây thưởng 2000 đồng và một cặp radio Bình Tây.

Năm 1942, anh Út được gánh hát Tân Thịnh của ông bạn Trương Văn Thông mời cộng tác, anh Út đã tập tành hát nhạc sau đó có chuyên nghiệp lòng, anh bắt đầu Saigon tập tành ca hát tài cho Đài Phát Thanh Pháp Á và được hãng đĩa Asia mời thu thanh đĩa nhạc.

Năm 1943, anh Út được ông bạn lập đoàn hát Hòa Lập mời hát với tiền ký giao kèo phải hát hết một năm, anh được thưởng trước 20.000 đồng. Đây là số tiền rất lớn vào thời điểm 1943 vì lúc đó số tiền Đông Pháp, lô được đưa là 100.000 đồng. Anh Út thủ vai Hoàng Tử trong tuồng Lý Chấn

Thị hoàng kim của sân khấu cải lương - Cuộc sống của Vua Vàng Cũ Út Trà Ôn

Tác Giả: Nguyễn Pháng

Thứ Hai, 13 Tháng 8 Năm 2012 05:29

Tâm Cßi Cßi. Năm 1944, Bßu Lung gánh hát Thanh Long nghe đßn kép trß Mßi Út thß vai Hoàng Tß, ca vßng cß rßt hay, nên cho qußn lý đßn xem. Sau đó ông mßi Mßi Út vßi giá contrat là 30.000 đßng, 20.000 đßng đß thßi lßi cho Hß Lßp, còn lßi 10.000 đßng là phßn thßng cho anh Mßi Út. Lßng mßi sußt hát là 300 đßng.

Tß năm 1945 đßn năm 1947, vì mßi khßi đßu chißn tranh Vißt-Pháp, dân chúng phßi lo di tßn tránh nhßng nßi có chißn cußc, các gánh hát không hát đßc nên rß gánh, đào kép cũng gißi tán, trß vß quê.

Năm 1947, anh Mßi Út tß Trà Ôn lên Saigon, thu thanh cho hãng Asia hai bß đĩa Tôn Tßn Giß Dißn và Thái Sß Văn Trßng. Hai bß đĩa đó bán chßy nhß tßi. Sau đó anh Mßi Út thu thanh 20 câu vßng cß Sßu Vßng Biên ßi và đßc hãng đĩa đßt cho nghß danh Út Trà Ôn.

Năm 1948, ông Bßu Trßng Gia Kß Sanh, chß gánh hát Tißn Hóa, mßi danh ca Út Trà Ôn ký hßp đßng hai năm cßng tác vßi đoàn hát Tißn Hóa. Sß tißn contrat lên đßn 50.000 đßng, nhßng trong giao kèo nghß sĩ Út Trà Ôn phßi cam kßt hát đß hai năm thì mßi hßng đßc sß tißn thßng ghi trong giao kèo là 50.000 đßng. Nßu chßa hát đß hai năm cho đoàn Tißn Hóa mà đß rßi đoàn đi hát cho đoàn hát khác thì Út Trà Ôn phßi bßi thßng thißt hßi cho ông bßu Tißn Hóa là 100.000 đßng tßc gßp đôi sß contrat 50.000 đßng, vì nghß sĩ hát chßa đß thßi gian đã cam kßt nên không đßc hßng sß tißn thßng ghi trong giao kèo.

Năm 1950, còn hßn bßn tháng mßi đßt giao kèo vßi đoàn Tißn Hóa, nhßng đoàn hát Mßng Vân mßi thành lßp thu nhßn nhißu nghß sĩ cßa đoàn Tißn Hóa, trong sß đó có nghß sĩ Út Trà Ôn, nên ông bßu Mßng Vân đã ký contrat vßi Út Trà Ôn 150.000 đßng, đß sau khi bßi thßng 100.000 đßng cho bßu đoàn Tißn Hóa thì Út Trà Ôn vßn còn đßc 50.000 đßng đß chi xài. Trong contrat ký vßi bßu Mßng Vân, thì Út Trà Ôn nßu chßa hßt contrat hai năm mà bß đoàn Mßng Vân thì Út Trà Ôn phßi bßi thßng cho ông Mßng Vân 300.000 đßng.

Năm 1952, bßu Nghĩa thành lßp đoàn hát Thanh Minh, thu nhßn mßt sß nghß sĩ cßa đoàn Mßng Vân có cß nghß sĩ Út Trà Ôn. Ông bßu Nghĩa ký contrat vßi Út Trà Ôn 350.000 đßng. Út Trà Ôn hßng trßn sß tißn 350.000 đßng, vì anh đã hßt hßp đßng hai năm vßi đoàn Mßng Vân, và đoàn hát Mßng Vân cũng rß vì ông bßu Mßng Vân bß bßnh, mßt ß nhà thßng đßn đßt. Theo contrat mßi ký vßi bßu Nghĩa, nßu Út Trà Ôn rßi đoàn Thanh Minh trßc khi đßt contrat 2 năm, thì Út Trà Ôn phßi bßi thßng cho ông bßu Nghĩa 700.000 đßng. Lßng mßi sußt hát cßa nghß sĩ Út Trà Ôn là 1.000 đßng. Ngày Chúa nhßt hát hai sußt, lßng 2000 đßng. Ba ngày Tßt, mßi ngày hát hai sußt cßng thêm tißn thßng, tß mừng Mßt tßi mừng Ba, hát 6 sußt, Út Trà Ôn lãnh 9.000 đßng (9 sußt lßng).

Năm 1954, bß tß danh ca Út Trà Ôn-Kim Chßng-Thanh Tao-Thúy Nga hßp lßi thành lßp đoàn hát Kim Thanh-Út Trà Ôn. Vì hát chßa hßt hai năm theo hßp đßng đã ký vßi Thanh Minh, nên Út

Trà Ôn phải bỏ tiền 700.000 đồng cho ông bạn Nghĩa.

Năm 1959, sau khi mãn hợp đồng làm bạn gánh hát Kim Thanh, nghệ sĩ Kim Cháng đồng ý ra hợp gánh hát Kim Cháng, chuyên hát tuồng háng xa và đánh cháng. Nghệ sĩ Thanh Tao hợp gánh hát Thanh Tao. Nghệ sĩ Thúy Nga cùng với cháng là nghệ sĩ Phác Tráng hợp gánh hát Thúy Nga-Phác Tráng. Riêng nghệ sĩ Út Trà Ôn ký hợp đồng hát cho đoàn Thanh Minh bạn Nghĩa, số tiền contract lên đến 1.500.000 đồng (mười triệu năm trăm ngàn đồng) trong hai năm. Lương mỗi suất hát là 1.500 đồng.

Nhá đã khổ, với tiền lương mỗi suất hát cao như vậy, với contract bạn cũ của đoàn hát, đó là cháng ká tiền contract ký với hãng đĩa, tiền thu thanh cao mỗi suất đĩa là 1000 đồng (3 phút 10 giây), nghệ sĩ Út Trà Ôn có mười cuộc sống như mười triệu phú. Ông mua một biệt thự ở đường Phan Thanh Gián (sau này là đường Nguyễn Biên Phố), mua xe hơi 8 máy mới. Ông mua một tài xế lái xe, mua một bà đáu bạn chuyên nấu ăn cho gia đình, ba cô gái với nhiệm vụ chăm sóc các con của ông bà và làm việc vặt trong nhà. Nhà có máy giặt, có máy lạnh. Vợ ông Mái Út trước đây là cô giáo dạy ở Trường THPT, nay với với cháng là nghệ sĩ nháng bà không thể ra rạp hát, bà chỉ ở nhà dạy con và chăm sóc khi ông đi hát hay đi thu thanh với. Ông Út Trà Ôn sống và làm việc như một người công chức khi ở nhà, nháng khi ra rạp hát, ông dám đánh bi da ăn thua với số tiền 10.000 đồng một đêm. Người mua bán hàng toàn đã gửi bán cho ông một chiếc cà rá hàng toàn thát lán, không như là ba hay bốn carat, ông đeo cà rá toàn đó, khi hát, múa tay dưới ánh projector chói sáng như có ánh hào quang chiếu xuống.

Ngoài nghệ sĩ Út Trà Ôn, nhiều nghệ sĩ danh ca như Hồ Văn Phác, Thành Đác, Tôn Tài, Minh Văn, Minh Cảnh, Minh Phố hay các nghệ sĩ viên danh ca như Thanh Hồ, Út Bạch Lan, Ngọc Giàu, Mạnh Châu, Bạch Tuyết, Pháng Liên v.v... đều được hợp đồng contract bạn cũ, lương mỗi suất hát cao bằng cả tháng lương của một công chức bình thường.

Nhiều người thấy vậy cho con cháu của họ đến các lò cũ như cũ ca với hy vọng con họ có thể một sớm một chiều trở thành danh ca để ký contract bạn cũ như Út Trà Ôn.

Theo lời kể chuyện của danh ca Út Trà Ôn, ông có một giọng ca thiên phú. Từ lúc mới mười, mười hai tuổi, giọng của ông rất trong và âm thanh vang xa nên nháng làng cúng đình làng, ông được Ban nhạc làng đồng ý cho danh ca Hồ Văn Cháng Hồ Văn Tài cúng lễ.

Các nhạc sĩ Tôn Hữu đến violoncelle, Năm Tôn đàn tranh dạy cho ông học ca các bài bản nhạc và váng cũ nhạc pá. Từ khi chơi đàn ca tài tử, ông tập luyện thêm cách vô câu váng cũ, cách sắp xếp giọng nhạc pá, cách luyện láy khi ca, và như vậy ông ca rất hay, nổi danh trên Đài Phát thanh Pháp-Á với các bản váng cũ mà khán giả rất thích như bài Thơ Cũ Đêm Đông, Sông Bến Chung Tình, Tôn Tôn Giáng Đán, Sông Văn Biên vái...

Số tiền giữ riêng nhạc sĩ Văn Châu, người đồng nghiệp tác với Út Trà Ôn trên 40 năm trong các

hãng đĩa và đoàn hát cải lương, nhận xét về giọng ca của Vua Vàng Cũ Út Trà Ôn như sau: “Nghệ sĩ Út Trà Ôn chơi đàn trống mä mä, phong cách ca ngâm khoan thai, chơi nhạc cụ, thích hợp với tâm trí mà ông lão chèo đò, sống ung dung tự tại cùng sông nước, không mang chuyän thä thái nhân tình. Giọng ca không chân phäng quá mà cũng không luyän läy kỹ thuật quá, ngäi ca biết tôn trọng ý tưởng của người viết và tìm cách thể hiện cho thật phù hợp với bài ca. Nghệ sĩ Út Trà Ôn còn đặc biệt xem là bậc thầy về lối hành văn, sắp chữ, câu chữ uä ca vẫn nghe hay, câu ít chữ kéo ra vẫn duyên dáng. Nhạc nhäng chơi chơi, cung bậc cung trống đâu đó rõ ràng”.

Cái âm sắc đàn pha thä trong giọng ca của ông với vô chäng đặc sắc đàn trong câu vô từ oä cho người nghe một cảm xúc khó tả. Hay như trong vở Tuyät Tình Ca, khi ông gặp lại vợ mình, ông ca: “Tôi đàn đây như đàn trên bờ sông Mä Thuän, khi mình quay xuäng tách biệt trên lối với hai con... Bä cây xa mà như mä khói hoàng hôn, con nước län läc bình trôi rồi rồi...” là người nghe từng nghe từng nghe như mình cũng đàn trên bờ sông ấy, cũng thäy cảm nhä với tä y. Thuä đặc biệt thäi, ngay cả Hồ Phäng, Thành Đäng, Hùng Cường cũng rất khâm phục và xem ông là Đänh Danh Ca của Vàng Cũ.

Sau năm 1975, Vua Vàng Cũ Út Trà Ôn đặc biệt chơi cho gia nhäp đoàn hát tập thể Saigon 1 với lối chơi nghệ sĩ hàng A 10 đàn một suất hát (không đàn trống tỉn mà tä häu tỉm Hàng Phát đặc biệt Võ Văn Tấn).

Ông chịu đàn cái khó khăn, nghèo khổ chung của giới nghệ sĩ sau ngày giải phóng. Giới phóng viên thì nghệ sĩ cũng ký tỉn contrat, lãnh lối chơi bình quân, ví dụ như bác sĩ kia mà lối chơi cũng chơi đặc biệt lãnh có một đàn cho một ca mä, mình hát hò có một nhäc gì cho cam mà lãnh đặc biệt 10 đàn, vậy là còn hơn phúc läm rồi. Nói là nói vậy nhưng có quá nhiều nghệ sĩ tận và cảm nhäc với tä biên, họ nói: “Tä biệt nó bóc lột nhäng công mình làm ra, nó còn cho mình đặc biệt hàng. Sau giải phóng, công mình làm ra, cán bộ hàng hát”.

Nghệ sĩ Út Trà Ôn đã từ trần lúc 7 giờ 30 phút tại thị Hai 13 tháng 08 năm 2001, an táng tại nghĩa trang Nghệ Sĩ Gò Vấp. Ông đặc biệt từng danh hiệu Nghệ Sĩ Nhân Dân như các nghệ sĩ và khán giả ái mộ ông vẫn gọi ông là Vua Vàng Cũ Út Trà Ôn.